
Ogez, Ellen. “*Hier zijn geen Joden!*”

Kampanhout, uitgegeven in eigen beheer, 2023

Mark De Geest



Édition électronique

URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/13023>

DOI : 10.4000/11x6i

ISSN : 2506-6390

Éditeur

Éditions du Centre d'études et de documentation de l'ASBL Mémoire d'Auschwitz

Édition imprimée

Date de publication : 15 avril 2024

Pagination : 126-128

ISBN : 978-2-930953-26-7

ISSN : 2031-4183

Référence électronique

Mark De Geest, «Ogez, Ellen. “*Hier zijn geen Joden!*”», *Témoigner. Entre histoire et mémoire* [Online], 138 | 2024, Online op 15 avril 2024, geraadpleegd op 04 juillet 2024. URL: <http://journals.openedition.org/temoigner/13023> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/11x6i>

Ce document a été généré automatiquement le 4 juillet 2024.



The text only may be used under licence CC BY-NC-ND 4.0. All other elements (illustrations, imported files) are “All rights reserved”, unless otherwise stated.

Ogez, Ellen. "*Hier zijn geen Joden!*"

Kamphenhout, uitgegeven in eigen beheer, 2023

Mark De Geest

RÉFÉRENCE

Ogez, Ellen. *Hier zijn geen Joden!* Kamphenhout, uitgegeven in eigen beheer, 2023

NOTE DE L'AUTEUR

Het boek bestellen kan via hvdsteld@gmail.com

Ogez, Ellen. *Hier zijn geen Joden!*



- 1 Ellen Ogez woont al decennia in Kampenhout. Tien jaar geleden vroeg zij zich af of er tijdens de Tweede Wereldoorlog ook in deze gemeente Joodse families of kinderen waren ondergedoken en of inwoners deze mensen hadden geholpen. Haar eerste pogingen om een antwoord op deze vraag te vinden, leverden niets op. 'Hier zijn geen Joden!', klonk het. 'Hier zijn nooit Joden geweest!' Ellen Ogez kon nauwelijks geloven dat dit het geval was en besloot op onderzoek te gaan.
- 2 Bijna tien jaar lang zocht zij naar vergeten en verborgen verhalen over ondergedoken Joden in Kampenhout en omgeving. Zo lukte het haar een aantal tot nu toe onbekende onderduikers en inwoners die hen onderdak gaven terug te vinden. Haar speurwerk leidde al snel tot ver buiten de grenzen van Kampenhout in een wereldwijde zoektocht naar de laatste overgebleven getuigen of hun nabestaanden.
- 3 Het resultaat van deze zoektocht presenteerde Ellen Ogez onlangs in een bijzonder lijvig boek – goed voor meer dan 800 pagina's! – met een overvloed aan nooit eerder gepubliceerde verhalen, getuigenissen, foto's, brieven en dagboekfragmenten uit tientallen privécollecties.
- 4 Het eerste deel van het boek focust op de familie Michiels die aan Kampenhout-Sas het café-pension 'In de Welkom' uitbaatte, waar tijdens de oorlog twee Joodse families maandenlang ondergedoken zaten. Al in 1941 vond de familie Haase er onderdak. Zij waren afkomstig uit Tsjecho-Slowakije en hadden een elfjarig dochttertje, Margritte, die in het naburige Relst naar school ging en er zelfs haar plechtige communie deed. Tot het einde van de oorlog hebben zij onderdak gevonden in pension 'In de Welkom'. In mei 1943 kregen zij er gezelschap van het echtpaar Bram en Betsy Brees. Op de vlucht richting Zwitserland werd het echtpaar door hun 'passeur' in de steek gelaten. Hun dochttertje Jansje verbleef de hele oorlog in Zwitserland. Terwijl ondertussen zowat hun

hele familie door de nazi's werd vermoord, kon ook het echtpaar Brees tot het einde van de oorlog 'In den Welkom' blijven. Beide echtelieden overleefden de oorlog.

- 5 Ellen Ogez reconstrueert het verhaal van de ondergedoken families en de uitbaters van 'In de Welkom' tot in de details. Een minutieuze speurtocht brengt haar in contact met overlevende getuigen of met hun nazaten. Hoewel alle contact met de ouders van Margritte na de oorlog verloren ging, zette haar communieprentje Ellen Ogez op het spoor om het hele verhaal van de familie te reconstrueren.
- 6 Met elk nieuw contact of getuigenis deint het onderzoek verder uit en volgen nieuwe verhalen, getuigenissen, documenten en foto's. Vanuit Kampenhout verspreidt het verhaal zich naar Nederland, naar de VS, in feite over de hele wereld. Bovendien voegt Ellen Ogez regelmatig historische achtergrond bij het verhaal toe, zo bijvoorbeeld over het Nederlandse doorgangskamp Westerbork, het Belgische kamp Breendonk, de uitroeiingskampen Sobibor en Treblinka in Polen en vele andere belangrijke locaties, waaronder uiteraard Auschwitz-Birkenau. Zo bouwt Ellen Ogez niet minder dan een waarachtig archief op. Keerzijde daarbij is dat voor de doorsnee lezer het verhaal daarbij soms dreigt vast te lopen in een overvloed aan informatie.
- 7 In haar beschrijving hoe het er in café-pension 'In de Welkom' aan toe ging en hoe de familie Michiels er met steun van het plaatselijke verzet in slaagde om haar verborgen gasten van het nodige voedsel te voorzien, komt ook het verhaal van verzetsstrijder Willem August Verstraeten aan bod, die omwille van zijn ondergrondse activiteiten door de nazi's werd opgepakt en in Ellrich-Dora overleed.
- 8 Het éne verhaal leidt naar een volgende. Na de families Brees en Haase vertelt Ellen Ogez onder meer het verhaal van het vierjarige Joodse meisje Ruthi Feiner, dat onder de schuilnaam Lizette in 1942 bij de familie Clynhens onderdak vond tot het einde van de oorlog, wanneer zij wordt opgehaald door haar ouders, die al die tijd in Keerbergen ondergedoken waren.
- 9 Een van de eerste verhalen die Ellen Ogez ontrafelt en reconstrueert speelt zich af in een pensionaat in Erps-Kwerps, dat vanaf 1942 tot het einde van de oorlog met steun van het Joods Verdedigingscomité onderdak bood aan meer dan een dozijn Joodse meisjes. Met een van de meisjes, Sara Goldberg, die samen met haar twee zussen en twee nichtjes ondergedoken zat, onderhoudt Ellen Ogez jarenlang een nauwe correspondentie, die meteen de basis vormt voor een bijzonder dramatisch verhaal, waarbij ook het wedervaren van de andere ondergedoken meisjes uitgebreid aan bod komt.
- 10 Voortdurend volgen nieuwe opzoekingen, van nieuwe verhalen. Daarbij vertelt Ellen Ogez uitvoerig op welke manier zij nieuwe contacten legt en samen met de betrokkenen familieverhalen ontsluit. Niet elk onderzoek leidt tot resultaat, soms loopt het spoor dood door gebrek aan exacte gegevens. Hier en daar dwaalt Ellen Ogez vrij ver van het eigenlijke onderwerp af. Zo bijvoorbeeld bij het verhaal over Jules Oortman, een verzetslid die een korte periode een Joods meisje verborgen hield, wiens identiteit echter niet meer achterhaald kan worden, waarna uitgebreid verteld wordt hoe Jules na de oorlog voor de Canadese luchtmacht werkte.
- 11 Een apart verhaal is dat van Mendelis Goldsteinas en zijn echtgenote Hinda Vistinezky, in april 1943 ontsnapt bij de overval op het 20^{ste} konvooi vanuit de Dossinkazerne. Een boeiend verhaal, maar de band met Kampenhout is wel erg dun. Niet alleen in Kampenhout zelf, maar ook in de vroegere deelgemeenten bleken Joden tijdens de

- oorlog onderdak te hebben gevonden. Zo verbleef Jacky Lewin als peuter achtereenvolgens bij twee gezinnen in Berg, waar ook pastoor De Pauw zich een tijdlang over een Duitse jongen en een Oostenrijks meisje ontfermde. Veel aandacht krijgt het verhaal van Charles Rotmil, die als 11-jarige na een heuse zwerftocht uiteindelijk kon onderduiken op het kasteel Ter Balkt in Nederokkerzeel.
- 12 Er volgen nog talloze verhalen. Niet allemaal spelen zij zich af in Kampenhout of in de deelgemeenten. Het gaat om inwoners van Kampenhout die de oorlogsherinneringen van hun familie bewaren. Zoals het verhaal van de Joodse familie Calmon – afkomstig uit Berlijn, waar zij hun industriële wasserij voor een appel en een ei hadden moeten verkopen – die kon onderduiken bij de familie Van Ophalvens (in St-Lambrechts-Woluwe), waar zij vanaf 1942 tot het einde van de oorlog verbleven. Of de vier Joodse kinderen die bij Julia Geuns in Laakdal ondergedoken leefden, en die door haar werden gedoopt toen zij ontdekt dreigden te worden.
- 13 Terwijl de focus van haar verhalen verder uitdeint, stelt Ellen Ogez een heuse inventaris samen van personen, gebeurtenissen, herinneringen en familiegeschiedenissen. Het resultaat heeft eerder het karakter van een volwaardig archief, dan wel van een vlot leesbaar verhaal. Het lijkt dan ook niet toevallig dat Ellen Ogez ervoor koos om het boek in eigen beheer uit te geven in plaats van hiervoor bij een klassieke uitgeverij aan te kloppen. Voor wie geïnteresseerd is in de lokale geschiedenis bevat het boek een schat aan informatie, voor de doorsneelezer is die overvloed wellicht te veel van het goede.
- 14 Het idee dat er tijdens de Tweede Wereldoorlog in en rond Kampenhout geen Joden leefden, heeft Ellen Ogez voor eens en altijd ontkracht met een schat aan verhalen en informatie. Dat is absoluut een grote verdienste. 'Hier zijn geen Joden!' is evenwel geen boek dat je in één ruk uitleest. Daarvoor is de hoeveelheid informatie en het aantal personen dat in het boek opduikt gewoonweg te groot. In deze vorm vraagt het boek tijd en geduld van de lezer om zich net zo in de verhalen te verdiepen als Ellen Ogez zich tijd en moeite getroostte om deze verhalen te ontdekken en de mensen die erbij betrokken waren voor altijd in onze herinnering te bewaren.